

1980

þÿ ' 1 2 » 1 ç 3 Á ± Æ 1 0 - Â Ã µ » - ´ µ Â

Katsaros, Vasilis

þÿ œ ç Á Æ É Ä 1 0 ì Â œ ¼ 1 » ç Â š ç ¼ ç Ä · ½ ® Â

<http://hdl.handle.net/11728/7667>

Downloaded from HEPHAESTUS Repository, Neapolis University institutional repository

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ

ΑΝΑΤΥΠΟ ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΡΩΤΟ ΤΟΜΟ
ΤΗΣ «ΘΡΑΚΙΚΗΣ ΕΠΕΤΗΡΙΔΑΣ»

Θεολόγου Χρ. Ἀλιμπράντη, Ἀνασκαφὴ εἰς Ἅγιον Χαράλαμπον Μαρωνείας Κομοτηνῆς, «Ἐπετηρὶς Ἑταιρείας Βυζαντινῶν Σπουδῶν», τ. ΜΒ', Ἀθῆναι 1975-6, σσ. 223-229, εἰκ. 1-9.

Μὲ ἀφορμὴ τὴν ἔναρξιν τῶν ἀνασκαφικῶν δραστηριοτήτων στὸν Ἅγιο Χαράλαμπο τῆς Μαρωνείας ὁ Θ. Χ. Ἀλιμπράντης θέτει στὴ διάθεσίν τοῦ

ευρύτερου ἐπιστημονικοῦ κοινοῦ τὶς πρῶτες ἔγκυρες πληροφορίες γιὰ τὸ μνημεῖο, πού συνοδεύονται ἀπὸ ἑννέα ἀρκετὰ κατατοπιστικὲς εἰκόνες τῶν ἀρχαιολογικῶν εὐρημάτων.

Ὁ συγγραφέας, ἀφοῦ ἀναφερθεῖ ἀρχικὰ στὸ ἱστορικὸ τοῦ προγραμματισμοῦ καὶ τῆς πρῶτης σκαφικῆς ἔρευνας τοῦ χώρου, ἐπιχειρεῖ στὴ συνέχεια νὰ δώσει μιὰ σύντομη ἔκθεση τῶν ἐργασιῶν πού ἔγιναν ὑπὸ τὴν ἐπιβλεψή του κατὰ τὴ διάρκεια τῆς δοκιμαστικῆς ἀνασκαφῆς (Ὀκτώβριος—Νοέμβριος 1974) καὶ ἀπαριθμεῖ τὰ εὐρήματα, ὑπολείμματα κυρίως ἀρχιτεκτονικοῦ διακόσμου πού χρησιμοποιοῦντο στὸ ναό.

Ἡ ἀνακάλυψη ἑνὸς τμήματος ἀπὸ τὴ βάση παλαιοχριστιανικοῦ ἴσως ἄμβωνα εἶναι σημαντικὴ, γιατί, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ κείμενο μιᾶς ἀρχαίας ἐπιγραφῆς πού μᾶς χαρίζει, προϋποθέτει ὅτι στὸ χῶρο τοῦ ἴδιου τοῦ ναοῦ (ἢ κάπου γύρω) προϋπήρχε ἴσως παλαιοχριστιανικὴ ἐκκλησία ἀπὸ τὴν ὁποία προέρχονται ὀρισμένα γλυπτὰ ἢ ἀρχιτεκτονικὰ μέλη πού ξαναχρησιμοποιοῦντο στὸ μεταγενέστερο κτήριο.

Σημαντικὴ εἶναι (ἔτσι χαρακτηρίζεται ἄλλωστε καὶ ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸ συγγραφέα) ἡ ἀνακάλυψη γραπτοῦ διακόσμου στὴν ἀψίδα ἑνὸς ναοῦ πού βρίσκεται σὲ χαμηλότερη στάθμη (3.50 μ.) ἀπὸ τὸ ἔδαφος. Ἡ παράσταση — διάλιθος φυλλοφόρος σταυρὸς μὲ μῆλα στὴν ἀπόληξή τῶν κεραιῶν — ὀδήγησε τὸ συγγραφέα στὴ σκέψη μήπως πρόκειται γιὰ ἔργο τῆς ἐποχῆς τῆς Εἰκονομαχίας κατὰ τὴν ὁποία, ὅπως εἶναι γνωστὸ, εὐνοοῦνται τὰ ἀνεικονικὰ προγράμματα στὴ διακόσμηση τῶν ἐκκλησιῶν. Σύμφωνα ὅμως μὲ τὶς τελευταῖες τοποθετήσεις ἀπέναντι στὸ πρόβλημα τέτοιες ἀνεικονικὲς διακοσμῆσεις μπορεῖ νὰ θεωρηθοῦν καὶ ὡς ἐπιβιώσεις ἑνὸς θεματολογίου πού κυριάρχησε σὲ μιὰ προγενέστερη περίοδο, μὲ τὰ σύμφωτα προβλήματα πού δημιουργοῦνται καὶ πρωταρχικὰ τὸ θέμα τῆς χρονολόγησής τους [βλ. D. I. Pallas, *Eine anikonische lineare Wanddekoration auf der Insel Ikaria...*, «Jahrbuch der Österreichischen Byzantinistik», τ. 23(1974), σσ. 271-314. Βλ. καὶ Ann Wharton Epstein, *The «Iconoclast» churches of Cappadocia, Iconoclasm* (edited by Antony Bryer and Judith Herrin), Birmigham 1977, σσ. 103-111]. Ἡ παρουσία ἐξάλλου τῶν μονογραφημάτων στὴν παράσταση τοῦ σταυροῦ [IC XC NK], πού συνηθίζονται ὡς συνοδευτικὲς ἐπιγραφές τοῦ συμβόλου τοῦ σταυροῦ ἀπὸ τὸν 10ο αἰῶνα κ.έ. [βλ. A. Frolov, IC XC NIKA, «Byzantinoslavica», τ. 17(1956), σσ. 98-113] ἀλλὰ καὶ ἡ ἐξέταση τοῦ φαινομένου τῆς ἐξάπλωσής τοῦ μοτίβου τοῦ φυλλοφόρου σταυροῦ, συχνοῦ καὶ στὴν ἀμέσως μεταεικονομαχικὴ περίοδο [D. T. Rice, *The leaved Cross*, «Byzantinoslavica», τ. 11(1950), σ. 80], συνηγοροῦν γιὰ μιὰ θέση πρὸ ἐπιφυλακτικὴ στὴν ἐξαγωγή τῶν ἐπιστημονικῶν συμπερασμάτων πού ἀφοροῦν καὶ στὴ χρονολόγηση τοῦ μνημείου

καὶ στὴ συνεισφορά του στὴ γνώση τῶν μετρημένων ἀνεικονικῶν διακοσμῆσεων τοῦ ἑλλαδικοῦ χώρου.

Ἄλλὰ στὸ δημοσίευμα τοῦ Θ. Χ. Ἀλιμπράντη εὐκόλα διαπιστώνει καὶ οἱ ἄλλοι ὅτι τὸ περιεχόμενο ἔχει τὸ χαρακτῆρα τοῦ σύντομου χρονικοῦ καὶ ὅτι ἡ παρουσία του ὀφείλεται κατὰ κύριο λόγο στὴν ἐπιθυμία τοῦ συγγραφέα νὰ καταστήσει — ὅσο γίνεται γρηγορότερα — γνωστὰ τὰ νέα καὶ ἀξιοπρόσεχτα στοιχεῖα ποὺ προέκυψαν ἀπὸ τὴν ἀνασκαφικὴ ἔρευνα τοῦ ναοῦ τῆς Μαρώνειας. Τὸ ξεχωριστὸ ἐνδιαφέρον ποὺ παρουσιάζει ἡ ἀνασκαφικὴ ἔρευνα γιὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴ ἀρχιτεκτονικὴ τοῦ χώρου καὶ σὲ μιὰ τελευταία ἀνάλυση τὰ ἴδια τὰ εὐρήματα αἰτιολογοῦν τὴν καλὴ πρόθεση τοῦ συγγραφέα γιὰ τὴν ἄμεση παρουσιάσῃ τους. Ὁ ἴδιος δηλώνει ἄλλωστε (σ. 229) ὅτι θὰ ἐπανεέλθει στὴ συστηματικὴ ἐξέταση τῶν προβλημάτων τὰ ὁποῖα θέτει ἡ παρουσία καὶ ἡ κατάσταση τοῦ μνημείου.

B. K. ΚΑΤΣΑΡΟΣ